

Ersan ÇİFTÇİ

Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, ersan.ciftci@inonu.edu.tr, Malatya-Türkiye

ORCID: 0000-0001-9889-3078

Ferdi KARAÖNÇEL

Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi, ferdikaraoncel@gmail.com, Malatya-Türkiye

ORCID: :0000-0001-9519-1003

Ayşe KARAÖNÇEL

Müzik Öğretmeni, aysekaraoncel@gmail.com, Malatya-Türkiye

ORCID: 0000-0001-9519-5397

MALATYA TÜRKÜLERİNİN İLÇELERE GÖRE RİTMİK ANALİZİ

Özet

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Havzası'nda yer alan Malatya, geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Malatya; coğrafi özellikleri, tarihsel yapısı, İpek ve Kral yolları üzerinde yer alması gibi özellikleri sebebi ile Neolitik Çağ'dan beri farklı kültürleri içerisinde barındırmıştır. İçerisinde barındırdığı farklı medeniyetler Malatya'nın kültürel çeşitliliğinin artmasını sağlayarak tarihsel dokusunun da genişlemesine etki etmiştir. Malatya'nın tarihi geçmişi ve kültürel zenginliğine ait yansımalar Malatya türkülerinde de görülmektedir.

Bu çalışmada; Malatya Türküleri, müziğin en önemli yapı taşlarından olan ritim boyutu açısından ele alınmıştır. Malatya yöresine ait türküler usul ve metronomları açısından incelenmiş ve ritmik olarak analiz edilmiştir. Literatür ve belgesel kaynak tarama yönteminden yararlanılarak araştırma verileri elde edilmiştir.

Yapılan taramalar sonucunda TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan 77 sözlü kırık hava (türkü), 1 oyun havası ve 117 uzun hava olmak üzere toplam 195 türkü tespit edilmiştir. Kırık hava, uzun hava ve oyun havaları dağılımları incelendiğinde, bu türlerden kırık havaların Malatya Merkez ilçesinde, uzun havaların ise Arguvan ilçesinde yoğunlaştığı görülmüştür. Kırık havalar ve oyun havaları ritmik açıdan analiz edilmiş 4/4, 2/4 ve 10/8'lik usullerin en yoğun kullanılan usuller olduğu tespit edilmiştir. Halk ozanları ve mahalli sanatçıların kaynaklık ettiği halk kültürüne dayalı Malatya yöresi türkülerinde, ağırlıklı olarak uzun havaların öne çıktığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Malatya, Malatya Türküleri, Türkülerde Ritmik Yapı.

RHYTHMIC ANALYSIS OF MALATYA FOLK SONGS BY DISTRICT

Abstract

Malatya, in the Eastern Anatolia Region's Upper Euphrates Basin, has hosted many civilizations throughout history. Due to its geographical features, historical structure, and location on the Silk and King roads, Malatya has hosted different cultures since the Neolithic Age. Due to the different civilizations, the cultural diversity of Malatya and influenced the expansion of its historical texture have increased. The historical past and cultural richness of Malatya are also reflected in the folk songs of Malatya.

Malatya Folk Songs are investigated in the present study in terms of rhythm dimension, which is one of the

most important building blocks of music. The folk songs of the Malatya region were examined in terms of their style and metronomes and analyzed rhythmically. The research data was obtained through the literature and document source scanning method.

As a result of the scans, a total of 195 folk songs, including 77 verbal "kırık hava" (folk songs), one traditional dance music, and 117 unmetred folk songs, were identified in the TRT Turkish Folk Music Repertoire. When the distributions of "Kırık hava," unmetred folk song, and traditional dance music are considered, it is seen that "kırık hava" songs are common in Malatya Merkez district, and the unmetred folk songs are common in Arguvan county. "Kırık hava" and traditional dance music have been analyzed rhythmically, and it has been concluded that the 4/4, 2/4, and 10/8 methods are the most used methods. It is observed that among the folk songs of the Malatya region based on the folk culture originated by folk poets and local artists, unmetred folk songs stand out the most.

Keywords: Malatya, Malatya Folk Songs, Rhythmic Structure in Folk Songs.

1. Giriş

Doğu Anadolu bölgesinin Yukarı Fırat Havzasında yer alan Malatya, doğuda Elazığ ve Diyarbakır, kuzeyde Sivas ve Erzincan, güneyde ise Adıyaman ili ile komşudur. İlin güneyinde yer alan Güneydoğu Torosların batı kısmının oluşturan sıradağlar, geniş bir alanı kaplamaktadır. Tarihi Hititlere dayanan Malatya'nın merkez ilçesi yakınlarında yer alan Aslantepe Höyüğü'nde M.Ö. 8. asra ait Hitit Sarayı bulunmuştur (Çiftci, Karaönçel, 2019). Hititlerden sonra bölge farklı birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Osmanlı Dönemi'nde Malatya, merkezi Maraş olan Dulkadir Beylerbeyliğinin (eyaletinin) beş sancağından biri olmuş, 18. yy. ortalarında iç ayaklanmalar sebebiyle Maraş'tan ayrılarak Diyarbakır Eyaleti'ne bağlanmıştır. Tanzimat'a kadar sönük bir devre geçiren Malatya Tanzimat'tan sonra Mâmûretü'l-Aziz Eyaleti'nin üç sancağından birinin merkezi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı başında İç Anadolu'nun merkez şehirlerinin büyüklerinden biri hâline gelmiş ve Cumhuriyet Dönemi'nde il olmuştur. 1931'de demiryolunun Malatya'ya varması ve 1937'de şehrin demiryolu ile Sivas'a bağlanması kalkınmasının yolunu açmıştır. (<http://www.malatya.gov.tr/malatya-tarihi1>).

Malatya ili günümüzde Doğu Anadolu bölgesinin ekonomik ve nüfus açısından önde gelen önemli illerinden biridir. Bir yörenin musikisinden bahsedebilmek için o yörenin müzik kültürünü tanımak gerekir. "Müzik Kültürü; toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile müzik ortamlarında geçerli ahlak kuralları, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür" (Günay, 2006: 99).

Müzik kültürü içerisinde müzikal açıdan farklı boyutları barındırmaktadır. Bu boyutlar içerisinde yer alan en önemli yapı taşlarından biride şüphesiz türkülerdir. Akdoğu (2003: 161) türküyü; "daha çok hece vezni, azda olsa aruz vezni ile yazılmış Geleneksel Türk Halk Edebiyatına ait sözlerin, genel olarak, basit, kolayca anlaşılabilir ve küçük soluklu ezgilendirilmesi sonucu oluştuğunu" şeklinde belirtmektedir. Türküler, doğdukları coğrafyanın özelliklerini, tarihini, kültürünü, geleneklerini ve hatta içinde yaşayan insanların duygu durumlarını dahi anlatan, eşi bulunmaz folklor kaynaklarıdır (Çiftci, 2016). Türküler ait oldukları yörelerin kültürünü ve tarihini en iyi şekilde anlatan yöre halkının yaşam şekillerinin müziksel biçimidir. "Türkülerin konuları, ait olduğu toplumun gelenek ve görenekleri, eğlence şekilleri, hikayeleri, inanış biçimleri, toplumsal yapısı gibi en hassas yönlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu konular ait olduğu toplumun geçmişten bugüne daha yakından tanınmasını sağlar" (Çiftci, Karaönçel, 2019: 79).

2. Malatya Türkülerinde Konular, Makamlar ve Usüller

Malatya türkeleri genel olarak incelendiğinde, komşu olduğu illerin musikisinden etkilendiği ve bu etkilenden dolayı farklı yöresel özellikleri içerisinde barındırdığı görülmüştür. "Yörelere, seslendirme ortamlarına, söz ve ezgi yapılarına göre çeşitli özellikler gösteren Türk Halk Müziği örneklerinin bir kısmı yalnız çalgısal, bir kısmı sözlü, bir

kısmı ise hem çalgısal hem sözlüdür” (Emnalar, 1998: 27).

Malatya yöresine ait türkülerin konuları incelendiğinde “aşk, ayrılık ve gurbet” temalarının ağırlıklı olarak işlendiği görülmektedir. “Ağıtlar, kına türküleri, aşk ve sevdâ türküleri, iş türküleri, tabiatı konu eden türküler ve gurbet türküleri, nasihat verici türküler, nefesler, deyişler konu itibarıyla Malatya halk ezgilerinin temelini teşkil eder” (Karkın, Karaburun, 2012: 109). TRT Türk halk müziği repertuarı incelendiğinde, Malatya yöresine ait toplam 195 türkü olduğu ve bu türküler türlerine göre ayrıştırıldığında; 77 sözlü kırık hava (türkü), 1 oyun havası ve 117 uzun havadan oluştuğu görülmektedir.

Malatya türküleri makam ve usül olarak ele alındığında Hüseyini, Uşşak, Hicaz, Muhayyer, Müstear makamları görülmekle beraber yoğun olarak Hüseyini ve Uşşak makamlarının kullanıldığı, 2/2, 2/4, 3/4, 4/4, 5/4, 5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8, 11/8, 12/8, 17/8, 18/8’lik usüllerin kullanıldığı, 2/4, 4/4, 5/8, 7/8, 9/8, 10/8 ve 12/8’lik usüllerin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bazı türkülerde değişmeli usüllerin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

3. Malatya Türkülerinin İlçelere Göre Dağılımı ve Ritmik Analizleri

Bu çalışmada, incelenen Malatya yöresine ait türküler müziğin en önemli unsuru olan ritim bakımından ele alınmıştır. Araştırmanın verileri literatür ve belgesel kaynak tarama yolu ile elde edilmiştir. Malatya yöresine ait türkülerin tespiti için, TRT Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Repertuarı incelenmiş ve yapılan inceleme sonucunda TRT Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Repertuarında kayıtlı bulunan 77 sözlü kırık hava (türkü) ve 1 oyun havası olmak üzere, uzun havalar hariç tutularak toplam 78 türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen Malatya yöresine ait türküler usül ve tempoları açısından analiz edilmiş ve ilçelere göre usül çeşitliliği açısından ayrıştırılmıştır. Usül çeşitliliği açısından ilçelere göre oluşturulan tablolarda, türkülerde kullanılan usüllerin frekans ve yüzdeleri ile birlikte notalarında tempo belirtilen türkülerin tempolarında gösterilmiştir. İlgili tablolara ait sayısal veriler ile ilgili bilgilerin yorumu metin içerisinde verilmiştir.

İLÇE	KIRIK HAVA	UZUN HAVA	OYUN HAVALARI	TOPLAM
Malatya Merkez	34	29*	1	64
Akçadağ	5	2	-	7
Arapgir	8	-	-	8
Arguvan	12	77	-	89
Battalgazi	-	-	-	-
Darende	12	1	-	13
Doğanşehir	3	5	-	8
Doğanyol	-	-	-	-
Hekimhan	3	1	-	4
Kale	-	-	-	-
Kuluncak	-	-	-	-
Pütürge	-	-	-	-
Yazıhan	-	-	-	-
Yeşilyurt	-	2	-	2
TOPLAM	77	117	1	195

Tablo 1. Malatya Merkez ve İlçelerine Ait Kırık Hava, Uzun Hava ve Oyun Havaalarının Sayısal Dağılımı

*“Ben Gidiyom Rüştü Bey’im (Mehralı Bey)” isimli uzun hava TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Malatya-Sivas olarak geçmektedir.

Malatya Merkez ve 13 ilçe dikkate alındığında TRT Türk Halk Müziği Repertuarında 77 sözlü kırık hava (türkü), 117 uzun hava, 1 oyun havası olmak üzere toplam 195 notaya alınmış türkü tespit edilmiştir.

İLÇE	f	%
Malatya	34	44.15
Arguvan	12	15.58
Darende	12	15.58
Arapgir	8	10.38
Akçadağ	5	6.49
Doğanşehir	3	3.89
Hekimhan	3	3.89
TOPLAM	77	100

Tablo 2. İlçelere Göre Kırık Havaların Dağılımı

İlçelere göre kırık havaların dağılımı incelendiğinde; 34 türkü ve %44.15 oranı ile Malatya merkez ilçe türkülerinin ilk sırada yer aldığı, Arguvan ve Darende'nin 12'şer türkü ve %15.58 oran ile ikinci sırada, Arapgir'in 8 türkü ve %10.38 oranla üçüncü sırada yer aldığı, Akçadağ'ın 5 türkü ve %6.49 oranla dördüncü sırada yer aldığı, Doğanşehir ve Hekimhan'ın 3'er türkü ve %3.89 oranla beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.

İLÇE	f	%
Arguvan	77	65.81
Malatya	29	24.78
Doğanşehir	5	4.27
Akçadağ	2	1.70
Yeşilyurt	2	1.70
Darende	1	0.85
Hekimhan	1	0.85
TOPLAM	117	100

Tablo 3. İlçelere Göre Uzun Havaların Dağılımı

İlçelere göre uzun havaların dağılımı incelendiğinde; Arguvan ilçesi uzun havalarının 77 uzun hava ve %65.81 oranı ile ilk sırada yer aldığı, 29 uzun hava ve %24.78 oranı ile Malatya merkez ilçesi uzun havalarının ikinci sırada, 5 uzun hava ve %4.27 oranı ile Doğanşehir ilçesi uzun havalarının üçüncü sırada, 2'şer uzun hava ve %1.70 oranı ile Akçadağ ve Yeşilyurt ilçelerinin dördüncü, 1'er uzun hava ve %0.85 oranı ile Darende ve Hekimhan ilçelerinin beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.

İLÇE	f	%
Malatya	1	100
TOPLAM	1	100

Tablo 4. İlçelere Göre Oyun Havalarının Dağılımı

İlçelere göre oyun havaların dağılımı incelendiğinde; sadece Malatya merkez ilçesinde oyun havası tespit edilmiştir. Frekans ve yüzde hesaplamaları boyutları açısından yapılan analizlerde Malatya merkez ilçesinde 1 oyun havası ve %100 oranı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. TRT Türk Halk Müziği Repertuarında diğer ilçeler adına

kayıtlı olan oyun havasına rastlanılmamıştır.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
2/2	1	2.70	65
2/4	5	13.51	-
4/4	13	35.13	56-60-80-84-100-112
5/8	4	10.81	44-48-152
7/4	1	2.70	-
7/8	1	2.70	40
9/8	3	8.10	152
10/8	5	13.51	44-56-69-144
11/8	1	2.70	-
12/8	3	8.10	92-126

Tablo 5. Malatya Merkez İlçe Usül ve Tempo Çeşitliliği

Malatya merkez ilçesine ait TRT repertuarında yer alan toplam 34 eserde, 10 farklı usül kullanıldığı tespit edilmiştir. Ritmik açıdan analiz edilen bu türkülerde, en fazla kullanılan usülün 4/4'lük ve %35.13 oranında olduğu görülmektedir. 4/4'lük usülde kullanılan tempo çeşitliliğine bakıldığında ise 6 farklı temponun kullanıldığı tespit edilmiştir. İkinci sırada %13.51 oranla 2/4 ve 10/8'lik usül gelmektedir. 10/8'lik usülün 4 farklı tempoda kullanıldığı görülmektedir. 5/8'lik usülün %10.81 oranı ile 3 farklı tempo kullanılarak üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. 2/2, 7/8 ve 9/8'lik usüllere bakıldığında 1 tempo çeşiti belirtildiği görülmektedir. Malatya merkez ilçesine ait TRT Türk Halk Müziği repertuarında yapılan analizler sonucunda 3 türküde değişmeli usülün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
3/4	1	16.66	63-88
4/4	4	66.66	-
10/8	1	16.66	-

Tablo 6. Akçadağ İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Akçadağ ilçesine ait TRT repertuarında toplam 5 eser 3 farklı usülde ritmik açıdan analiz edildiğinde, en fazla kullanılan usülün 4/4'lük ve %66.66 orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Tempo çeşitliliği incelendiğinde ise sadece 3/4'lük usül kullanılan 1 türküde 2 temponun kullanıldığı görülmektedir. Diğer usüllerin ise %16.66 oran ile bir kez kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen 5 türkünün 1'inde değişmeli usül kullanıldığı tespit edilmiştir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
2/4	2	22.22	76
4/4	2	22.22	-
5/4	1	11.11	-
7/4	1	11.11	-
10/8	1	11.11	-
12/8	1	11.11	92
15/8	1	11.11	168

Tablo 7. Arapgir İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Arapgir ilçesine ait TRT repertuarında toplam 8 eser 7 farklı usulde ritmik açıdan analiz edildiğinde en fazla kullanılan usüllerin 2/4 ve 4/4'lük usüller olduğu ve oranlarının %22.22 olduğu tespit edilmiştir. Diğer usüllerin ise %11.11 oran ile bir kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Tempo çeşitliliği incelendiğinde ise 3 türküde tempo belirtildiği tespit edilmiştir. 2/4, 12/8 ve 15/8'lik usüllerde ise bir tempo çeşiti ve incelenen 8 türkünün 1'inde değişmeli usül kullanımı görülmektedir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
2/4	2	15.38	-
4/4	2	15.38	-
5/8	1	7.69	-
7/8	4	30.76	126
8/8	1	7.69	-
10/8	1	7.69	-
11/8	1	7.69	-
15/8	1	7.69	104

Tablo 8. Arapgir İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Arguvan ilçesine ait TRT repertuarında toplam 12 eser 8 farklı usulde ritmik açıdan analiz edildiğinde en fazla kullanılan usülün 7/8'lik ve %30.76 orana sahip olduğu, ikinci sırada %15.38 oranı ile 2/4'lük ve 4/4'lük usüllerin kullanıldığı, üçüncü sırada ise 5/8, 8/8, 10/8, 11/8 ve 15/8'lik usüllerin %7.69 oranla kullanıldığı, incelenen 12 türkünün 3'ünde ise değişmeli usül kullanıldığı tespit edilmiştir. Tempo çeşitliliği incelendiğinde ise 2 türküde tempo belirtildiği tespit edilmiştir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
2/4	1	6.66	-
4/4	6	40	76
5/8	1	6.66	-
7/8	1	6.66	-
9/8	1	6.66	-
10/8	1	6.66	44
12/8	1	6.66	-
13/8	1	6.66	-
17/8	1	6.66	84
18/8	1	6.66	-

Tablo 9. Darende İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Darende ilçesine ait TRT repertuarında toplam 12 eser 10 farklı usulde ritmik açıdan analiz edildiğinde, en fazla kullanılan usülün 4/4'lük ve %40 orana sahip olduğu, diğer usüllerin ise %6.66 oran ile bir kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Tempo çeşitliliği incelendiğinde ise 3 türküde tempo belirtildiği, incelenen 12 türkünün 1'inde değişmeli usül kullanıldığı tespit edilmiştir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
2/4	1	33.33	-

4/4	1	33.33	66
Serbest	1	33.33	76

Tablo 10. Doğanşehir İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Doğanşehir ilçesine ait TRT repertuarında toplam 3 eser 3 farklı usülde ritmik açıdan analiz edilmiştir. Tespit edilen usüller 1 kez kullanılmış olup %33.33'lük bir orana sahiptir. 4/4'lük ve serbest usüldeki türkü notaları incelendiğinde, tempo belirtildiği görülmektedir.

Usül	f	%	Tempo Çeşitliliği
4/4	2	40	-
5/4	1	20	-
5/8	1	20	-
14/8	1	20	-

Tablo 11. Hekimhan İlçesi Usül ve Tempo Çeşitliliği

Hekimhan ilçesine ait TRT repertuarında toplam 3 eser 4 farklı usülde ritmik açıdan analiz edildiğinde, en fazla kullanılan usülün 4/4'lük ve %40 orana sahip olduğu tespit edilmiştir. İncelenen 3 türküde herhangi bir tempo çeşitine rastlanılmazken, 1 türküde değişmeli usül kullanıldığı görülmüştür.

3.1. İlçelere Göre Türkülerin Usül Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi

İLÇELER	USÜLLER																		
	2/2	2/4	3/4	4/4	5/4	5/8	7/4	7/8	8/8	9/8	10/8	11/8	12/8	13/8	14/8	15/8	17/8	18/8	Serbest
Malatya Merkez	1	5	-	13	-	4	1	1	-	3	5	1	3	-	-	-	-	-	-
Akçadağ	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arapgir	-	2	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Arguvan	-	2	-	2	-	1	-	4	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Battalgazi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Darende	-	1	-	6	-	1	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-
Doğanşehir	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Dağanyol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hekimhan	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kale	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuluncak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pütürge	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yazihan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilyurt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	1	11	1	30	2	7	2	6	1	4	9	2	5	1	1	2	1	1	1

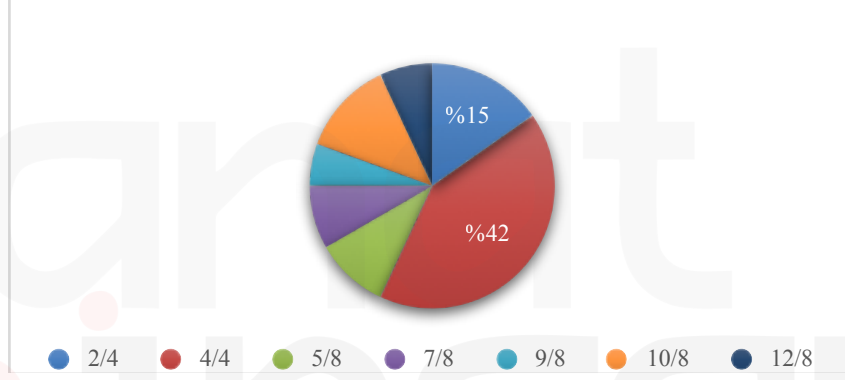
Tablo 12. İlçelere Göre Türkülerin Usül Açısından Genel Olarak Dağılımı

TRT Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Repertuarı üzerinde yapılan incelemelerde, Malatya Merkez ve 13 ilçeye ait "Kırık Hava" ve "Oyun Havası" olmak üzere toplam 78 türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen türkülerin bazılarında 3 değişmeli (1 türkü) bazılarında ise 2 değişmeli (11 türkü) usülün kullanıldığı görülmektedir.

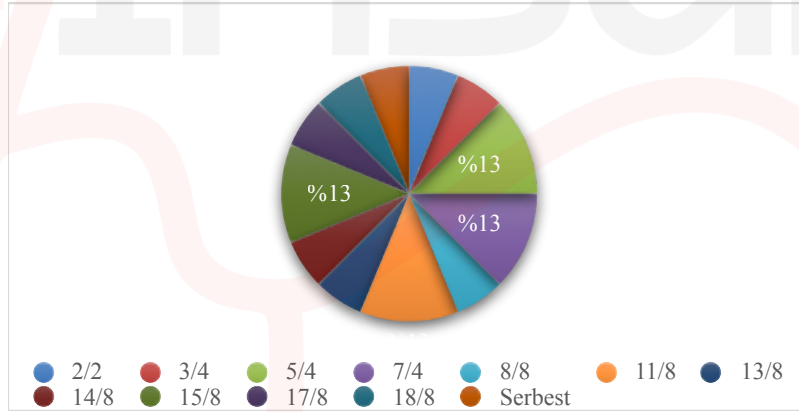
Türkülerde kullanılan usüller yoğunluk açısından incelendiğinde, en fazla kullanılan usülün 4/4'lük usül olduğu

ve 30 kez kullanılarak ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. İkinci sırada 11 kez kullanılarak 2/4, üçüncü sırada 9 kez kullanılarak 10/8, dördüncü sırada 7 kez kullanılarak 5/8, altıncı sırada 6 kez kullanılarak 7/8, yedinci sırada 5 kez kullanılarak 12/8, sekizinci sırada ise 4 kez kullanılarak 9/8'lik usülün geldiği görülmektedir.

Türkülerde kullanılan diğer usüller ise, kullanım sayısının az olmasından dolayı daha düşük oranlar ile dağılımda yer almaktadır. Türkülerde kullanılan usüllerin yüzdelik dağılımları “Yoğun Olarak Kullanılan Usüller” ve “Daha Az Kullanılan Usüller” şeklinde kendi aralarındaki dağılımları göz önüne alınarak iki farklı şekilde grafikler ile gösterilmiştir.

Grafik 1. Yoğun Olarak Kullanılan Usüller

Grafik 2. Daha Az Kullanılan Usüller

4. Sonuç

Malatya türküleri; genel yapısı itibarıyla yalın ve sade bir dilde yazılmış, yöre halkının gelenek ve göreneklerine dayalı cümlelerle oluşmuştur. Genel olarak aşk, ayrılık ve gurbet temaları ile ilgili cümlelerin kurulduğu, gurbet ve nasihat verici cümlelerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Türkü sözlerindeki yalın anlatım, geniş ses aralıklarının kullanılmadığı ezgilerle şekillenmiştir.

Malatya ve ilçelerine ait türküler ritmik açıdan incelendiğinde, usül çeşitliliği ve tempo değerleri açısından tekdüze olmayan ritmik yapıya sahip oldukları görülmektedir. Malatya yöresine ait türkülerde makamsal olarak; Hüseyini, Uşşak, Hicaz, Muhayyer, Müstear makamları görülmekle beraber yoğun olarak Hüseyini ve Uşşak makamlarının kullanıldığı; ritmik yapı itibarı ile yoğun olarak; 2/4, 4/4, 5/8, 7/8, 9/8, 10/8 ve 12/8'lik usüllerin kullanıldığı, 2/2, 3/4, 5/4, 7/4, 8/8, 11/8, 13/8, 14/8, 15/8, 17/8 ve 18/8'lik usüllerin ise daha az kullanıldığı görülmektedir. Yoğun olarak kullanılan usüller içerisinde en fazla kullanılan usülün 4/4'lük usül olduğu, ardından ise 2/4 ve 10/8'lik usüllerin geldiği tespit edilmiştir.

Kırık hava, uzun hava ve oyun havaları dağılımları incelendiğinde, bu türlerden kırık havaların Malatya Merkez

ilçesinde, uzun havaların ise Arguvan ilçesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yöre türküleri tempo çeşitliliği açısından incelendiğinde ise 4/4'lük ve 10/8'lik usüllere ait tempolarda çeşitlilik görülmektedir.

Malatya yöresi türkülerinin ritmik analizlerine yönelik olarak yapılan bu çalışmanın farklı iller ele alınarak yapılması, Türk Halk Müziği açısından yörelere özgü türkülerin müzikal kimliklerini gün yüzüne çıkaracağı, Türk Halk Müziği alanı ile ilgili bilimsel verilere daha hızlı ulaşım sağlayarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Akdoğu, O. (2003). *Türk Müziğinde Türler ve Biçimler*, 3. Baskı İzmir.

Çiftci, E. (2016). Erzincan Musikisine Genel Bakış. *Uluslararası Erzincan Sempozyumu*, 28 Eylül-1 Ekim, Erzincan.

Çiftci, E. ve Karaönçel F. (2019). Malatya Musikisine Genel Bakış. *1. Uluslararası Beydağı Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı*, 78-83, Malatya.

Emnalar, A. (1998). *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

Günay, E. (2006). *Müzik Sosyolojisi, Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Karkın, M. ve Karaburun, D. (2012). Malatya Yöresi Müziklerinin Kültürel Kimliği. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Malatya.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Türk Halk Müziği Basılı Nota Arşivleri.

<http://www.malatya.gov.tr/malatya-tarihi1> (Erişim: 09.02.2021).